संस्कृतभारती - परिचय:

सेप्तम्बर् १८ द्वितीय: पाठ: अङ्का: १००

1) विशेषण-पदानि पूरयत (१०)

a.बालक: दीर्घां लेखनीं स्वीकरोति (दीर्घ)

b.सुन्दर्यः महिला: सभायां गायन्ति (सुन्दर)

c.श्रान्ताय गुरवे पानीयं रोचते (श्रान्त)

d.स: शीतले जले स्नानं करोति (शीतल)

e.सर्वेषु छात्रेषु एष: श्रेष्ठ: (सर्व)

f. आकाशे अनेकानि नक्षत्राणि सन्ति (अनेक)

g.शिशु: लघुना चमसेन खादति (लघु)

h.उन्नते भवने जना: निवसन्ति (उन्नत)

i. उत्तमस्य रामस्य पिता दशरथ: (उत्तम)

j. अम्बा नूतनया दर्व्या अन्नं परिवेषयति (नूतन)

परिचयः By Vanisri Ragupati

2) संख्या-विशेषण-पदानि उपयुज्य वाक्यानि रचयत (५)

उदाहरणम् - एकं गृहम् विशालम् अस्ति

(a) सस्ये द्वे रक्ते पुष्पे स्त:

(b) पञ्च बालका: क्रीडन्ति

परिचय Vanisri Ragupati

(c) तिस्र: महिला: गीतं गायन्ति

(d) नद्याम् एका नौका अस्ति

(e) कण्डोले षट् फलानि सन्ति

Vanisri Ragupati

3) वाक्यानि शुद्धं कुरुत (५)

a. नीला: मेघान् पश्यतु - नीलान्
b. सज्जना: पुरुषा: परोपकार: कुर्वन्ति - परोपकारं
c. भक्ता: सुन्दरीभि: पुष्पै: अर्चन्ति - सुन्दरै:
d. शुका: मधुराणि फलानि खादति - खादन्ति
e. विशाल नद्यां मीना: सन्ति - विशालायां

4) सन्धिं कुरुत (५)

a. इति + इव = इतीव
b. दैत्य + अरिः = दैत्यारिः
c. श्री + ईशः = श्रीशः
d. वधु + उत्सवः = वधूत्सवः
e. पितृ + ऋणम् = पितृणम्

5) सन्धिच्छेदं कुरुत (५)

a. गुरूपदेशः = गुरु + उपदेशः
b. होतृकारः = होतृ + ऋकारः
c. फणीन्द्र: = फणि + इन्द्र:
d. नातीतम् = न + अतीतम्
e. पार्वतीव = पार्वती + इव

परिचय: By Vanisri Ragupati

6) पूरयत (१०)

उदाहरणम्: एकस्मात् बालकात् (१)

a. द्वाभ्यां नेत्राभ्याम् (२)
b. तिसृषु नदीषु (३)
c. त्रीन् पुरुषान् (३)
d. चतुर्णां फलानाम् (४)
e. चतुरः पुत्रान् (४)
f. पञ्चभिः बाणैः (५)
g. षण्णां मुखानाम् (६)
h. सप्तभ्यः बालकेभ्यः (७)
i. अष्टसु प्रकोष्ठेषु (८)
j. दश वाहनानि (१०)

7) संस्कृत-पदं लिखत (५)

a. Pungent - कटुः
b. Astringent - कषायः
c. Pink - पाटल-वर्णः
d. Brown - कपिशः
e. Grey - धूम्रः

परिचयः By Vanisri Ragupati

8) रिक्तस्थानं पूरयत (८)

धातु:	लकार: / प्रत्यय:	
खाद्	लट्, एक, उत्तम	खादामि
हर्	लृट्, बहु, मध्यम	हरिष्यथ
निन्द्	क्तवतु (पु)	निन्दितवान्
नी	तुमुन्	नेतुम्
क्रीड्	शतृ (पु)	क्रीडन्
दृश्	लृट्, एक, प्रथम	द्रक्ष्यति
गम्	शतृ (स्त्री)	गच्छन्ती
पा	ल्यप्	आपीय

By Vanisri Ragupati
परिचय:

9) श्लोकस्य अन्वयं कृत्वा भावार्थं लिखत (५)

a) तमेवंगुणसम्पन्नं रामं सत्यपराक्रमम्
यौवराज्येन संयोक्तुमैच्छत् प्रीत्या महीपतिः

महीपतिः एवंगुणसम्पन्नं सत्यपराक्रमं तं रामं यौवराज्येन संयोक्तुं प्रीत्या ऐच्छत्

महीपतिः	-	दशरथ-महाराजः
एवम्	-	पूर्व-उक्त-प्रकारेण
गुणसम्पन्नम्	-	गुणयुक्तम्
सत्यपराक्रमम्	-	अमोघ-पराक्रमम्
तं रामं	-	पुत्रं श्रीरामं
यौवराज्येन	-	"युवराज" इति पदेन
संयोक्तुम्	-	आरोहयितुम्
प्रीत्या	-	सन्तोषेण
ऐच्छत्	-	इष्टवान् / अभिलाषितवान्

परिचयः By Vanisri Ragupati

महीपतिः राजा दशरथः पूर्वं उक्त प्रकारेण गुणयुक्तम् अमोघ-वीरं पुत्रं श्रीरामं युवराजः इति पदव्या आरोहयितुम् सन्तोषेण इष्टवान् |

दशरथस्य पुत्रः रामः गुणोत्तमः। राजा दशरथः पूर्व-उक्त-प्रकारेण गुणयुक्तम् परमवीरं तस्य पुत्रं रामं 'युवराज' इति पदव्या/पदेन आरोहयितुं सन्तोषेण इष्टवान् । सन्तुष्टः दशरथः रामस्य पट्टाभिषकं कर्तुं निश्चितवान् । यः सिम्हासनं आरोहति सः युवराजः । महाराजः दशरथः रामं सिम्हासनं आरुह्य 'युवराज' इति पदवीं प्राप्तुम् इष्टवान्।

b) तस्याभिषेकसम्भारान् दृष्ट्वा भार्याथ कैकयी
पूर्वं दत्तवरा देवी वरमेनमयाचत विवासनं च
रामस्य भरतस्याभिषेचनम्

अथ तस्य अभिषेकसम्भारान् दृष्टवा पूर्वं दत्तवरा भार्या देवी कैकेयी रामस्य विवासनं भरतस्य अभिषेचनं च (इति) वरम् एनम् अयाचत्

परिचय. By Vanisri Ragupati

अथ	-	अनन्तरम्
तस्य	-	रामस्य
अभिषेकसम्भारान्	-	अभिषेकसामग्रीम् सन्नादम्
	-	पट्टाभिषकसम्भारान्
दृष्टवा	-	विलोक्य , अपश्यत्
पूर्वम्	-	पूर्वकाले
दत्तवरा	-	वरं प्राप्तवती / लब्धवरा
भार्या	-	पत्नी
देवी कैकेयी	-	देवी केकयराजपुत्री
रामस्य विवासनं	-	रामस्य निर्वासनम् / वन्यजीवनं
भरतस्य अभिषेचनं	-	भरतस्य राज्याभिषेकं
एनम्	-	दशरथं
वरम् अयाचत्	-	वरम् प्रार्थितवती

महीपतिः दशरथः प्रियं पुत्रं रामस्य पट्टाभिषेकं कर्तुं इष्टवान् । अयोध्या-नगरे सर्वे सन्तोषितवन्तः । इदं कुतूहलं दृष्टवा दशरथस्य राज्ञी देवी कैकेयी दुःखिता अभवत् । यतः सा तस्याः सुतस्य भरतस्य पट्टाभिषेकं कर्तुं ऐच्छत् । सा उपायं चिन्तितवती ।

By Vanisri Ragupati

पूर्वकाले राजा दशरथः नृप-तिमिध्वजेन सह युद्धं कृतवान् । तदा युद्धक्षेत्रे मूर्चितवान् । देवी कैकेयी दशरथं रक्षितवती । अतः दशरथः कैकेय्यै वरद्वयं दत्तवान् । परन्तु कैकेयी "उचितसमये वरयोः प्रयोगं करिष्यामि" इति उक्तवती ।

रामस्य पट्टाभिषेकसम्भारान् दृष्टवा राज्ञी कैकेयी दशरथात् वरद्वयं प्रष्टुं निश्चितवती । ते चतुर्दशभ्यः वर्षेभ्यः रामस्य वन्यजीवनं भरतस्य पट्टाभिषेकं च।

10) अनुवदत (५)

a. He had written.
   स: लिखितवान् आसीत्
b. She has given.
   सा दत्तवती अस्ति
c. I have eaten.
   अहं खादितवती अस्मि
d. I wrote a letter to my younger brother.
   अहं अनुजाय पत्रं लिखितवान्
e. He will come tomorrow.
   स: श्व: आगमिष्यति

परिचय: By Vanisri Ragupati

11) अर्थं लिखत (५)

a.वार्तालाप: Discussion

b.औन्नत्यम् Height

c.आहूतवती Called (स्त्री)

d.विनयशील: Humble

e.विपण: Market

By Vanisri Ragupati
परिचय:

12) पञ्च-वाक्यैः संस्कृतेन वर्णयत (५)

समुद्र-तीरम्

1. समुद्रतीरम् इति पदं सर्वेषां मनसि कुतूहलम् जनयति ।
2. प्रातः काले समुद्रतीरे जनाः चलनं कर्तुं गच्छन्ति ।
3. सायं समुद्रतीरे शीतलः वायुः वहति। अतः जनाः समुद्रविहारं कर्तुं गच्छन्ति ।
4. बालकाः समुद्रतटे बालुकाभिः गृहं कुर्वन्ति ।
5. समुद्रस्य तरङ्गैः च क्रीडन्ति ।
6. समुद्रतीरं पादकन्दुकं क्रीडितुम् उत्तमं स्थलम् अस्ति ।
7. समुद्रतीरं प्रातः काले सूर्योदयस्य समये सुन्दरं भवति । सायम् अपि सूर्यास्तमस्य समये रमणीयं भवति ।
8. समुद्रतटस्य वातावरणं सम्यक् अस्ति ।
9. एतस्मिन् स्थले विक्रयिकाः विविधानि भक्षणानि विक्रीयन्ते ।
10. केचित् जनाः समुद्रस्य जले तरन्ति ।
11. मम कुटुम्बे प्रति-भानुवासरे सर्वे समुद्रतीरं गत्वा सन्तोषम् अनुभवन्ति ।

परिचय: By Vanisri Ragupati

13) त्क्वा/ ल्यप् उपयुज्य रचयत (५)

a. बालक: विद्यालयं गच्छति
   बालक: पाठं पठति
   बालक: विद्यालयं गत्वा पाठं पठति

b. बालिका उपविशति
   बालिका गीतं गायति
   बालिका उपविश्य गीतं गायति

c. अम्बा प्रात:काले उत्तिष्ठति
   अम्बा स्नानं करोति
   अम्बा प्रात:काले उत्थाय स्नानं करोति

d. छात्रा: भवनं आगच्छन्ति
   ते हस्तपादं प्रक्षालयन्ति
   छात्रा: भवनं आगत्य हस्तपादं प्रक्षालयन्ति

e. पितामह: क्षीरं पिबति
   स: निद्रां करोति
   पितामह: क्षीरं पीत्वा निद्रां करोति

परिचय: By Vanisri Ragupati

14) पञ्च-वाक्यैः संस्कृतेन चित्रंवर्णनं कुरुत (५)

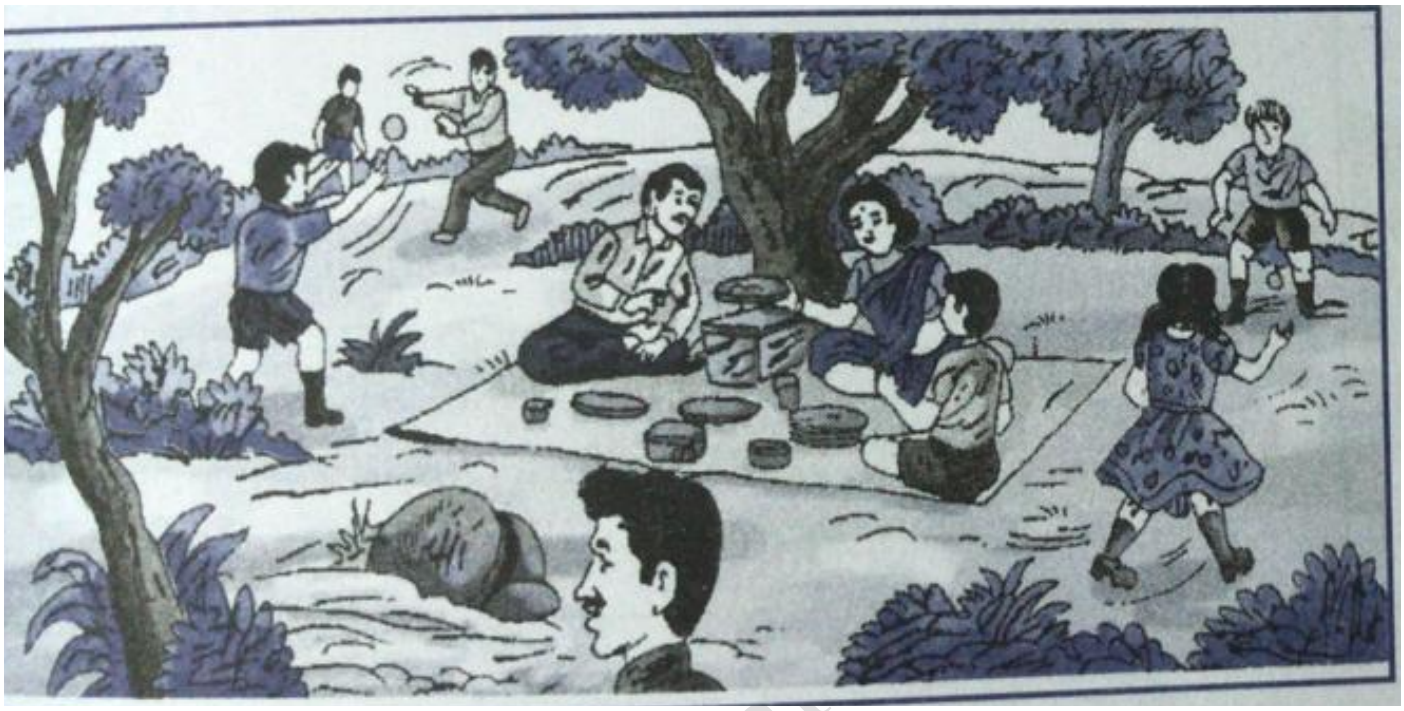

उद्यानम्, अवकाशः, भ्रमणार्थम्, जनाः, बालिकाः, बालकाः, भोजनम्, वृक्षाः, अधः, क्रीडन्ति, खादन्ति, भ्रमन्ति, सन्ति, कन्दुकेन, पादपाः, अस्ति, नद्याः, तटे, सर्वे, प्रसन्नाः

सुन्दरम् उद्यानम्

1. एतत् उद्यानस्य चित्रं अस्ति ।
2. एतत् उद्यानं नद्या: तटे अस्ति ।
3. उद्याने अनेके वृक्षाः पादपा: च सन्ति।
4. प्रातःकाले सायं च अवकाश: अस्ति चेत् जनाः भ्रमणार्थम् उद्यानम् आगच्छन्ति ।
5. उद्याने एकः बालकः एका बालिका मिलित्वा क्रीडतः ।
6. त्रयः बालकाः कन्दुकेन क्रीडन्ति ।
7. उद्यानस्य मध्ये एकः विशालः वृक्षः अस्ति ।
8. एतस्य वृक्षस्य अधः जनकः जननी पुत्रः च (त्रयः जनाः) भोजनं खादन्ति ।
9. एतस्मिन् उद्याने सर्वे जनाः प्रसन्नाः भवन्ति ।

15) सूक्ते: अर्थ: लिखत (२)

आलस्यं हि मनुष्याणां शरीरस्थो महान् रिपुः

मानवानां शरीरे बहव: शत्रव: सन्ति | काम: क्रोध: लोभ: मोह: मद: मात्सर्य: षड्रिपव: | तेषां रिपूणां बहु-दुष्ट: आलस्यम् | अलस: पुरुष: किञ्चित् कार्यं कर्तुं न इच्छति | तस्य शरीरे बलम् अस्ति चेत् अपि स्वकार्यं परोपकारं न करोति | अत: मनुष्याणां शरीरे विद्यमान आलस्यं एव महारिपु: अस्ति |

परिचय: By Vanisri Ragupati

16) सुभाषितम् पूरयत (२)

धनानि जीवितं चैव परार्थे प्राज्ञ उत्सृजेत् |
सन्निमित्ते वरं त्यागो विनाशे नियते सति ||

17) संस्न्दर्भम् व्याख्यात (३)

"त्वं विचारमूढ:"

By Vanisri Ragupati

परिचय:

18) उत्तरं लिखत (१०)

a.सिंह: कस्य रक्षणं कृतवान?

देवदारु-वृक्षस्य

b.सिंहस्य नाम किम्?

कुम्भोदर:

c.धेनु: किमर्थम् उच्चै: क्रन्दनं कृतवती?

सिंह: कुम्भोदर: बलात्कारेण नन्दिनीं गृहीतवान् | सिंहेन पीडिता नन्दिनी अत: उच्चै: क्रन्दनं कृतवती

d.दिलीप: कस्य वधं कर्तुं निश्चित्वान्?

सिंहस्य

e.कस्य धेनु: एव धनम्?

वसिष्ठस्य

f. वृद्ध: अपि नर: कां न मुञ्चति?

आशाम्

परिचय: By Vanisri Ragupati

g."न तेन लिखितो लेख: पितुराज्ञा न लोपिता" |
पुत्रं कथं लिखितवान्?
नतेन, विनयेन

h.अग्निभू: क:?
स्कन्द:

i. "रोदिषि" - पुरुष: क:? वचनम् किं?
मध्यम: पुरुष: & एक-वचनम्

j. चतुरुपाया: के?
साम, दानम्, भेद:, दण्ड:

By Vanisri Ragupati
परिचय: